

Notater fra de fem workshops på konferencen Kirken på Landet, Løgumkloster 22. marts 2014

Der var afsat ganske kort tid (ca. 1 time) til arbejdet i de fem workshops. På forhånd var der forberedt tre spørgsmål, som de enkelte deltagere og gruppen skulle forsøge at svare på. Svarene blev fremlagt i plenum (ca. 5 min. pr. gruppe). Efterfølgende notater er en let redigeret version af disse fremlæggelser.

Workshop 1.

Diakoni. Alle kan gøre noget – ingen kan gøre alt

Hvordan tænker vi diakoni, så det bliver en måde at være kirke på landet på, og ikke et 'fagområde' man overlader til organisationer?

Ved Bjarne Lenau Henriksen og Gustav Gerstrøm. Deltagere: Anne Margrethe Andersen, Helle Christiansen, Marianne Jelved, Birgitte R. Møldrup og Karsten Nissen

Nærvær

Diakoni over for den enkelte handler mere om nærvær end om synlighed. Et konkret nærvær kan ikke erstattes af andet (ligesom salt). Nærvær kan betyde:

- MEDANSVAR. Sognet kan tage medansvar for menneskers levevilkår og hjælpe med at holde den verdslige myndighed fast på sit ansvar
- AT BLIVE SET. At kirken er til stede, som den der kan rumme menneskers fejl og problemer, men måske ikke løse dem. Ethvert menneske skal vide, at de er set og hørt, som dem de er.

Gensidighed

Hvem har hjælp behov? Det har vi alle?

Hvem har overskud, hvem har underskud? Det har vi alle i forskellige sammenhænge, på forskellige områder og til forskellige tider.

Diakoni handler om gensidighed og respekt, så det bliver klart for alle, at det ikke er de stærke der hjælper de svage, men vi hjælper hinanden.

At få øje på enhvers styrke giver mulighed for den bedste hjælp: At sige »Jeg har brug for dig – vil du hjælpe med ...?« Sådan bliver alle involverede både givere og modtagere af hjælp på forskellige områder.

Menighedsråd

Menighedsråd skal i større grad have mulighed for at prioritere midler til diakonalt arbejde af kirkekasse sammen med indsamling i kirken til menighedsplejen. Menighedsplejen er det skønne, brede begreb: Pligten for os selv består, selv om lovændring fjernede pligten for menighedsrådet. Når vi har mulighed, har vi også ansvar.

Menighedsrådet skal opfordres til at tydeliggøre en funktion som diakonian-svarlig i menighedsrådet med forbindelse til lokalråd og på den måde finde de opgaver, der giver mening i egne sogne. Engagere frivillige til enkelte opgaver, alt efter interesse og styrke – i lyset af sognets behov og egenart.

Uddannelse

Der skal skabes mulighed for at uddanne sig – både præst og menighed - til at udøve diakonalt arbejde på landet. Det er en særlig opgave, der skal tænkes innovativt omkring. Arbejdsgruppen skal udvikle begrebet diakoni til særligt landområderne vha. de midler vi har fået fra udviklingsfonden. Og bl.a. Samvirkende Menighedsplejer vil sætte fokus på netop landområder, så der er støtte og inspiration at hente til et samarbejde.

Provsti, stift og ministerium kan:

Gøre ansættelse af national ressourceperson mulig, så uddannelse og netværk kan udvikles.

Formidle og støtte samarbejde om diakoni i en strukturelt større enhed henover flere pastorater.

Som noget nyt: tænke et diakonalt parameter til fordeling af ressourcer til sognene (de bæredygtige folkelige geografiske enheder) - fx ud fra kendskab til antal indbyggere på overførselsindkomst, enlige, hårdtpressede landbrugsdirektører, udvikling i huspriser, antal beboelser i vejkanten et cetera.

Workshop 2.

Gudstjenester på landet

Hvordan fastholder og udvikler vi lokalt gudstjenesteliv?

Ved Tine Lindhardt og Holger Villadsen. Deltagere: Pernille Esdahl, Eva Graff Mikkelsen, Knud Erik Nissen, Gitte Marie Rasmussen, Pernille Borum Stengaard og Ejnar Haugaard Thomsen.

Hvad har inspireret dig fra konferencen, i relation til workshoppens emne?

Konferencen havde ikke et egentlig hovedforedrag om gudstjenesteliv, så der var umiddelbart ikke så meget at henviser til. Der blev nævnt nogle generelle punkter, som også er af relevans for gudstjenestelivet i landpastorater:

- Samarbejde med lokale foreninger (og/eller ressourcpersoner)
- Supplere det lokale gudstjenesteliv i et samarbejde med nabopastorater
- Inddrage lokalt musikliv i gudstjenesterne
- I samarbejdet skal kirken være bevidst om, hvad den kan og er god til
- Ørkenbilledet i Tine Lindhardts foredrag: Det kan også blomstre i ørkenen, og der kan opstå noget helt nyt. Forene realisme med håb.

Er der ønske om udvikling af nye muligheder og udvidede rammer for gudstjenester i landpastorater? fx lægmandsgudstjenester?

I det oprindelige konferenceprogram var der omtale af et forslag om en ordning for lægmandsgudstjenester. Dette forslag var der almindelig skepsis overfor i gruppen, men det kan evt. overvejes at indhente erfaringer via en frivillig forsøgsordning.

Reglerne om ekstraordinære gudstjenester på hverdage er ret frie; her er der ikke brug for udvidede rammer, men måske for vejledninger og indsamling af eksempler på velfungerende ordninger. Som eksempler blev nævnt:

- Hverdagsandagter, fx fredag formiddag
- Samarbejde på kryds af sogne og pastorater
- Større tilpasning til lokale begivenheder, tider og steder (periodisk og geografisk fleksibilitet)

Der blev anført et ønske om mulighed for en enklere højmesseliturgi udover den allerede eksisterende mulighed i ordningen for børnegudstjeneste på højmessens plads. Og det blev overvejet, om gudstjeneste uden fast personale kunne være en mulighed.

Ønskerne om mere fleksible muligheder og regler koncentrerede sig om de faste søndagsgudstjenester og drejede sig især om gudstjenestefrekvens (se næste punkt).

Bør vi overveje nye regler for gudstjenestefrekvens i landpastorater?

Der findes ikke regler for hyppigheden af hverdagsgudstjenester. De er en fri mulighed, og der var ikke ønske om, at det skal være anderledes.

Regelmæssige søndagsgudstjenesten ønskes opretholdt, men der var ønske om mere fleksible regler på landsplan, som bedre afspejler aktuel lokal praksis, fx:

- Bedre muligheder for at tilpasse sig det aktuelle behov, demografisk, geografisk og periodisk
- Mulighed for kun 1 søndagsgudstjeneste pr. pastorat
- Differentierede søndagsgudstjenester. Regelmæssige familiegudstjenester er allerede en mulighed

Workshop 3.

Kirken som co-creator af lokalsamfundet sammen med foreninger og enkeltpersoner

Hvordan tænker man handling ind i ideen?

Ved Gunnar Lind Haase Svendsen og Merethe Jørgensen. Deltagere: Steen Kjær Jensen, Kirsten R. Laursen, Benedikte Bock Pedersen, Inge Lise Pedersen og Anna Sophie Wiese.

Hvordan kan kirken bedst bidrage til at styrke lokalsamfundet/det lokale foreningsliv? (Nævn konkrete initiativer, du selv har været involveret i, eller som du kender til på anden vis).

- Grupper for enlige mænd / udsatte familier / enlige mødre
- Diakonens dag i samarbejde med lokale foreninger med fælles tema
- Kirkens Menighedspleje i samarbejde med foreninger og skole
- Koncerter med borgerforeningen (der står for cafeen)
- Vigtigt at ansætte udadvendte præster, der lærer traditionerne at kende og samarbejder / besøger skole, børnehave etc.
- Fastelavnsfest
- Udlåne / udleje lokaler

Hvilke begrænsninger ser du i samarbejdet mellem den lokale kirke og lokalsamfundet/det lokale foreningsliv?

- Uklare aftaler
- Gensidig mistillid / fordomme
- Menighedsrådet har flere penge end foreningerne
- Frygt for indoktrinering
- Trækker veksler på de samme frivillige

Hvilke tiltag til at styrke samarbejdet mellem kirke og lokalsamfund/det lokale foreningsliv mener du, man bør arbejde videre med i fremtiden?

- Fælles mødesteder – fælles arrangementer
- Menighedsrådet kan købe forsamlingshuset
- Bruge kirken til andre formål end de rent kirkelige
- Shelterplads + scene (eks. på mødested for alle)

De tre spørgsmål blev sammenfattet i tre overskrifter

- 1) Ægte tilstedeværelse, fællesskab og dialog
- 2) Gensidig mistillid og fordomme
- 3) Fælles mødesteder (evt. multifunktionelle kirkerum)

Workshop 4.

Hvad har vi brug for af netværk som landkirker?

Hvordan udvikler vi netværk og får dem gjort levedygtige?

Ved Jill Hopkinson og Birger Nygaard. Deltagere: Eva Tøjner Götke, Mogens Hess, Holger Lyngberg og Henrik Bundgaard Nielsen.

'Kirken på landet'-udvikling bør ske gennem udvikling af netværksrelationer mellem eksisterende aktører på alle niveauer: sogn – pastorat – provsti – stift – nationalt. Gruppen påpeger særligt:

Relationelt

- Netværk for præster med sigte på både identitet (trivsel) og faglige forhold omkring at være landpræst.
- Netværk og samarbejde mellem sogne om indhold, herunder muligheder for specialisering og heraf følgende arbejdsfordeling.

Partnerskab

- Netværk mellem sognet og lokalsamfundet (jf. workshop 3) på grundlag af individuel interessentanalyse.
- Netværk mellem sogn/provsti og kommune med henblik på fælles identificering af elementer, der vil skabe et godt lokalsamfund og med henblik på lokal legitimering af kirken som civilsamfundsaktør.
- For at styrke sognemenighedens evne til at handle diakonalt søges netværk til og læring fra eksisterende diakonale organisationer.

Inspirativt

- Som katalysator for etablering og facilitering af netværk på forskellige niveauer, er der behov for en centralt placeret (i regi af Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter) netværks-medarbejder/ ressourceperson, som bidrager med at kvalificere de forskellige netværks fokus og funktioner.

Hvad skal der til for at dette kan ske?

Det er afgørende, at kirken på landet er båret af visionær tænkning. Der skal ikke tales ned, men tales op. Samtidigt hermed må der være en strukturel realisme: Hvis kirken skal have kræfter og fokus til at styrke sin rolle i landsognet på nye måder, er der noget af det eksisterende, som der må gøres mindre af. Menighedsrådet/menigheden må skabe plads for mere udadvendt fokus gennem ændret prioritering af dagsorden. Og belastende administrative byrder, der kan løses på andre niveauer, bør søges flyttet fra menighedsrådene.

Workshop 5.

Discipelskab. Et fremmedord i dansk kirkeliv eller vejen frem?

Behovet for at engagere frivillige vokser. Men hvad skal drive disse frivillige? Hvordan uddanner man folk til discipelskab i en dansk kontekst, således at de kan berige kirke og lokalsamfund?

Ved Leslie J. Francis og Christina Rygaard Kristiansen. Deltagere: Niels Henrik Arendt, Ellen Aagaard Petersen, Jens Jørgen Rasmussen, Steen Skovsgaard og Marie Hedegaard Thomsen.

Hvad har inspireret dig fra konferencen, i relation til workshoppens emne?

Tanken om at uddanne mennesker i/ til discipelskab blev fundet inspirerende, men der var bred enighed om, at der var brug for en anden sproglighed for 'discipelskab'. Flere muligheder blev drøftet. 'Kristen dannelse' stod tilbage som en mulighed, men behovet for et arbejde med sproglighed i dette område fremadrettet var klart for alle gruppens medlemmer.

Hvad tror du kunne bære frugt i forhold til at uddanne mennesker i discipelskab?

Muligheden for at tilbyde forslag / yde inspiration til at ritualisere troen med små enkelte ritualer i dagligheden blev bragt i spil.

Selvom der var bred enighed om, at et forløb i 'discipelskab', af hvad art det end måtte være, ikke ville tiltale alle, faktisk næppe mange, så var enigheden lige så stor, når det kom til det rimelige og nødvendige for kirken i at imødekomme behovet der, hvor det var. Altså et tilbud til mennesker om sammen at udforske, hvad troen betyder og hvordan den leves ud, med det formål at ruste den enkelte til, i frimodighed, at finde måder, hvorpå de kan bidrage til kirkens liv og vækst.

Hvordan kan man bringe en sådan uddannelse i eksistens?

Det følgende er ikke en handlingsplan, men en overvejelse, der kunne være første skridt på vej frem mod en handlingsplan.

Vi skal vedkende os kirkens sårbarhed og den dybe nødvendighed – ikke mindst for kirken på landet – for at vandre sammen med de mennesker, som er kirken. Det kræver, at vi giver slip på tanker om kun at være kirke for nogen, og i stedet udforsker, hvad det betyder at være kirke sammen med nogen.

Ud af fælles vandring må der springe en erkendelse af, hvad vi har brug for af forløb/uddannelse/medvandring etc. forskellige steder i kirken; for at troen kan informere vores forhold til Gud og vores liv med hinanden. Kirkens opgave er måske ikke så meget at lede og lære i denne proces, men snarere at skabe rum til og facilitere den.